

ROLUL FAMILIEI ÎN RECUPERAREA COPILULUI CU CES

A 3.3. Platforma
educationala online
pentru sprijin
profesional.
Identificare resurse
educaționale pentru
susținerea educației
incluzive de calitate

**Ca fiinta sociala,
omul este dependent
de ceilalti oameni. Aceasta
dependenta inseamna,
de fapt, ajutor, posibilitatea de
a comunica si coopera. Acest
lucru da nastere la sentimentul de
apartenenta si solidaritate umana,
precum si la sentimentul de
securitate al individului.**

Din categoria copiilor cu

CES fac parte atat copiii cu deficiente propriu-zise la care, cerintele speciale sunt multiple, inclusiv educative, cat si copiii fara deficiente, dar care prezinta manifestari stabile de inadapatare la exigentele scolii.

Din prima categorie fac parte :

- V copiii cu deficiente senzoriale : vizuale, auditive, locomotorii ;
- V copiii cu deficiente mintale ;
- V copiii cu tulburari afective (emotionale) ;
- V copiii cu handicap asociat.

Părinții sunt parteneri în educație pentru că dețin cele mai multe informații despre copilul lor, ei furnizând informații despre specificul dizabilității școlarului, precum și date despre contextul de dezvoltare a acestuia. Părinții informează și despre factorii de influență negativă care ar trebui evitați (fobii, neplăceri, stresuri, stimuli negativi, care determină inhibarea/izolarea copiilor etc.). Ei sunt persoanele care cunosc cel mai bine copilul și constituie o bună sursă de consultanță pentru cei care lucrează cu copiii lor (cadre didactice, specialiști –medici, kinetoterapeuți, defectologi, ergoterapeuți etc.) și sunt principalii susținători ai copilului.

Socializarea in familie

Copilul diferit se adapteaza greu la relatiile interpersonale, de aceea parintii trebuie sa joace rolul de tampon, de mediator intre copil si persoanele straine. Uneori parintii pot dramatiza excesiv reactiile inadecvate venite din partea unei persoane straine, identificand o falsa rea intentie intr-un gest oricat de neutru.

In alte situatii, ei neaga tot ceea ce copilul observa in jurul sau legat de propria deficienta, insista pe rautatea si ipocrizia persoanelor din anturaj, cultivand la copil convingerea ca lumea in care traieste este rea.

Pe de alta parte, unii parinti refuza sa tina cont de dificultatile sociale determinate de deficienta. In acest fel, ei ii impiedica pe copii sa inteleaga si sa accepte toate aspecte legate de propria deficienta.

Datorita acestui rol suplimentar de mediator, reactiile parintilor in fata unui copil cu deficianta capata o importanta majora. Parintii reactioneaza prin supraprotectie, acceptare, negare sau respingere. Aceste reactii au determinat gruparea parintilor in urmatoarele categorii :

- **parinti echilibrati,**
- **parinti indiferenti,**
- **parinti exagerati,**
- **parinti autoritari (rigizi),**
- **parinti inconsecventi.**

Parinti echilibrati.

Caracteristica acestei familii consta in realismul cu care membrii ei privesc situatia. Ei ajung rapid in stadiul de acceptare, se maturizeaza si pornesc la actiune.

Dupa ce cunosc situatia reala a copilului, ei isi organizeaza viata in asa fel incat sa acorde atentie copilului cu nevoi speciale.

In functie de diagnostic si de prognostic, parintii vor gasi resursele necesare pentru a actiona singuri sau cu ajutorul celorlalti membri ai familiei pentri a-l ajuta « pe cel mic ».

Parintii stiu : « ce este necesar », « cand si cum trebuie oferit », « ce, cum si cat de mult » se poate cere copilului cu nevoi speciale. Aceste reguli constituie un adevarat ghid al comportamentului fata de copil.

Parintii unui copil cu deficianta indeplinesc teoretic aceeasi functie ca si parintii unui copil sanatos. Ei trebuie sa ramana in primul rand parinti. Parintii unui copil surd, paralizat nu au nimic de facut pentru a-l ajuta. Aceasta atitudine apartine parintilor echilibrati care privesc toate problemele cu calm.

Acesti parinti joaca un rol important in medierea relatiei dintre copil si mediul exterior. Ei mentin un climat de toleranta si de egalitate in sanul familiei si in societate.

Un copil cu deficiența, chiar dacă este susținut are probleme legate de comportamentul natural în fața unei persoane străine. În acest caz, părinții joacă un rol de tampon sau de mediator între două persoane. Aceasta interviu va permite depășirea jenei și tensiunilor ce pot apărea în cadrul relațiilor interpersonale. Rolul de mediator este ușor de îndeplinit de către părinții echilibrați, care abordează totul cu calm.

În cadrul unei familii echilibrate copilul cu deficiența are drepturi și obligații egale. Ei trebuie să aibă relații de reciprocitate și de egalitate cu frații și cu surorile sale, să se simtă « ca toată lumea ». Dacă se simte egal în familie, el va ajunge să se simtă egal și în societate. Practic, familia joacă rolul unui laborator în care copilului cu deficiența i se oferă oportunitatea de a-și găsi locul și de a se obișnui cu situația în care se află.

Copilul cu deficiența trebuie să se regăsească pe același plan afectiv cu frații și surorile sale. El nu trebuie să monopolizeze dragostea părinților, ciardă aici are nevoie de o atenție și de o îngrijire suplimentară. În familiile echilibrate, acest copil este egal cu frații și surorile sale, dar în același timp este îngrijit corespunzător. În acest context copilul se dezvoltă în armonie cu cei din anturajul său, care-i acceptă dificultățile.

Familia impune copilului unele restricții, încurajează activitățile gospodărești și mai ales pe cele de autoîngrijire, stimulează abilitățile fizice și sociale ale copilului.

O persoana cu deficiente are nevoie de a fi recunoscuta pentru ceea ce este si asa cum este. Atmosfera familiala va fi calda doar atunci cand fiecare membru isi ocupa locul care ii apartine.

Parintii echilibrati sunt calmi, deschisi si isi manifesta frecvent dragostea. Caldura implica deschidere catre cei din jur, placere, atentie, tandrete, atasament. Acesti parinti zambesc des, isi incurajeaza copiii fara a folosi critici permanente, pedepse, amenintari. Copiii acestor parinti vor fi atenti, prietenosi, cooperanti si stabili emotional.

Parintii indiferenti.

Acesti parinti reactioneaza printr-o hipoprotectie, prin nepasari, lipsa de interes. La o astfel de situatie se poate ajunge prin :

- lipsa de afectiune,**
- suprasolicitarea copilului,**
- respingere.**

***Lipsa de afectiune*-parintii demonstreaza copiilor o lipsa de interes, de afectiune, de ingrijire. Frecvent, acesti parinti, sunt reci, ostili, isi cearta copilul pentru nimic, il pedepsec sau il ignora. In aceste familii au loc certuri frecvente, iar copilul este antrenat in disputele dintre parinti.**

O alta categorie de parinti lipsiti de afectiune sunt cei care nu pot accepta sacrificarea vietii profesionale.

Pentru copilul cu deficienta situatia este foarte dificila. El se confrunta cu numeroase probleme pe care nu le poate depasi sau compensa. Daca copilul nu este ajutat sa le depaseasca, se ajunge la situatia de esec. Sentimentul de inferioritate care apare datorita esecurilor ajunge sa fie trait intens, devenind traumatizant.

Parintii exagerati.

Cel mai obisnuit raspuns, mai ales din partea mamei, este supraprotectia, o sursa de dependenta.

Acest comportament impiedica copilul sa-si dezvolte propriul control, independenta, initiativa si respectul de sine.

Supraprotectia este un element negativ, generand negatii atat din partea parintilor, cat si din partea copiilor. Parintii care se simt vinovati devin exagerat de atenti, transformand copilul intr-un individ dependent si solicitant pentru familie.

Aceasta permanenta solicitare va genera reactii de nemulțumire si ostilitate din partea parintilor, reactii care-l vor face pe copil sa devina nesigur.

Pentru copiii cu deficiente aceasta situatie este foarte dificila, intrucat ei nu beneficiaza de un regim care implica stimularea si antrenarea in activitatile casnice.

Acesti parinti vor reusi « marea performanta » de a creste un copil singuratic, lipsit de posibilitatea de a-si manifesta propria personalitate. Copilul se va confrunta cu greutatile vietii, dar nu va fi capabil sa le faca fata, deoarece nu a capatat instrumentele cu ajutorul carora sa actioneze si sa se apere.

Parintii autoritari – acest tip de reactie este tot o forma de hiperprotectie a parintilor cu o vointa puternica.

Acesti parinti isi controleaza copiii intr-o maniera dictatoriala. Ei stabilesc reguli care trebuie respectate fara intrebari.

Copilul este transformat intr-o marioneta, este dirijat permanent, nu are voie sa-si asume raspunderi si initiative, i se pretinde sa faca numai « ce », « cat » si « cum » i se spune. Un astfel de comportament di partea parintilor are efecte negative, deoarece copilului i se anuleaza capacitatea de decizie si actiune.

O forma particulara de atitudine autoritara apare in relatia dintre parinti si adolescenti. Parintii continua sa ii considere pe tineri copii, neputand accepta ideea maturizarii lor. In acest context, ei le refuza libertatea, incercand sa mentina o atitudine de tutela, in dorinta de a preveni surprizele neplacute. In acest caz, raspunsul copilului este violenta, ce determina o deteriorare a legaturilor afective cu familia.

Uneori autoritatea pune in evidenta atentia acordata copilului si grija pentru o indrumare corespunzatoare. Acest ti de autoritate este justificat mai ales in situatia unui copil cu probleme. In aceste cazuri, tanarul este intrebat, participa la discutii, dar in final tot parintii decid, in functie de parerile lor.

Parintii inconsecventi – oscileaza de la indiferenta la tutela.

Cel mai adesea este vorba despre parinti instabili, nesiguri si incapabili de a opta ferm pentru o anumita atitudine.

Alteori copilul este « pasat » la diferiti membri ai familiei, fiind supus unor metode educative diferite, adesea contradictorii.

Crescuti intr-un mediu inconstant, lipsit de metode stabile, copilul devine nesigur si usor de influentat de persoane rau intentionate.

Angajarea și responsabilizarea familiei în educația copilului sunt fundamentale pentru reușita participării la școală.

La orice copil, în mod particular la copiii cu dizabilități, gradul de interes și de colaborare a părinților cu școala este cel mai adesea direct proportional cu rezultatele obținute de copiii. Psihopedagogia modernă, centrată pe copil se bazează pe convingerea că familia este primul educator și cu cel mai mare potențial de modelare. Familiile copiilor cu CES sunt adesea responsabile de copiii lor tot restul vieții.

Toate intervențiile ar trebui să plece de la presupunerea că nu părinții sunt cauza dizabilităților copiilor lor - se are în vedere aici riscul blamării părinților pentru dizabilitățile copiilor lor.

CE ÎNSEAMNĂ IMPLICAREA PĂRINȚILOR ÎN EDUCAȚIE?

De ce să-i implicăm pe părinți în viața școlii?

Există numeroase argumente furnizate de cercetări realizate asupra efectului implicării părinților în educație. Cercetările au demonstrat că:

- în toate cazurile, implicarea s-a dovedit benefică pentru educația copiilor;
- implicarea activă are un impact considerabil mai mare decât cea pasivă (prin *implicarea pasivă* înțelegând semnarea înștiințărilor primite de la școală sau faptul că părinții se asigură că copiii au toate rechizitele necesare, atunci când pleacă de acasă; prin *implicare activă* înțelegem sprijinirea activităților de la școală și ajutor în sala de clasă);
- cu cât implicarea se manifestă mai devreme, cu atât mai bine;
- părinții care primesc sprijin și sunt formați de către școală induc copiilor lor rezultate mai bune decât aceia care nu urmează același proces;
- implicarea părinților are, de asemenea, un efect pozitiv asupra atitudinii și asupra comportamentului copiilor;
- părinții tind să creadă că nu au nici o importanță, dar sunt întotdeauna surprinși de cât de mult contează implicarea lor, indiferent de abilitățile lor intelectuale sau de statutul lor social;

De ce se implică părinții?

- cred că *ar trebui să fie implicați* – acolo unde părinții nu au această atitudine, implicarea lor va fi intensificată dacă vor fi încurajați să înțeleagă că au dreptul să fie implicați;
- cred că implicarea lor *va avea un efect pozitiv* asupra educației copiilor – părinții trebuie convinși că, într-adevăr, așa stau lucrurile;
- școala pune la dispoziție o gamă largă de oportunități pentru ca părinții să se implice.

• **IMPLICAREA INFORMALĂ** poate însemna:

- părintele vine la școală să discute despre progresul copilului său;
- părintele participă la o activitate organizată de școală, cum ar fi un matineu;
- părintele acționează ca voluntar în sala de clasă;
- părintele acționează ca voluntar la organizarea unui eveniment, de tipul matineului sau
- concursului, sau competițiilor sportive etc.

IMPLICAREA FORMALĂ poate însemna:

- participarea la activitățile unui grup de lucru din școală sau ale unui comitet, la nivelul căruia se iau decizii care privesc școala/ clasa , cum ar fi:
 - ❖ Consiliul părinților pe școală;
 - ❖ Consiliul de administrație;
 - ❖ Grupul de sprijin al unui proiect;
 - ❖ Un grup de lucru din școală care se ocupă de diverse aspecte, cum ar fi, de exemplu, întreținerea clădirii etc.

Cum ne pot ajuta părinții la școală?

Folosirea părinților ca ***voluntari*** la școala este o modalitate excelentă de a-i implica pe aceștia în viața școlii și o cale potrivită de a suplini resursele umane ale instituției pentru acele componente pentru care nu este necesară prezența unui cadru didactic calificat. Comitetele de părinți sunt resurse semnificative pentru orice școală.

CUM POT FI IMPLICAȚI PĂRINȚII COPIILOR CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE?

- **Cercetările au arătat că părinții din toate mediile și împrejurările au o gamă similară de sentimente și reacții emoționale când deșcoveră orice fel de dificultate educațională sau dizabilitate la copilul lor. Toți profesioniștii care lucrează cu părinții care au copii cu nevoi speciale trebuie să fie conștienți de gama de sentimente care poate fi prezentă în întreaga familie.**

ZECE REGULI PENTRU UN CLIMAT FAMILIAL SĂNĂTOS ȘI EDUCATIV

1. Vorbiți respectuos unul cu altul. În discuțiile cu alte persoane nu vorbiți despre greșelile partenerului. Copiii vă iubesc în aceeași măsură pe ambii părinți și nu vor tolera incorectitudinea.

2. Copiii se mândresc cu faptul, că părinții se iubesc și se înțeleg între ei. Atunci când în familie sunt relații armonioase, copiii se simt protejați de ambii părinți, aceasta le oferă sentimentul de deplină siguranță.

3. Nu rezolvați conflictele și neînțelegerile în fața copilului. În caz contrar, el va fi pus în situația să treacă de partea unuia dintre părinți și să-l acuze pe celălalt. Din acest motiv va scădea influența educativă a părintelui „acuzat”.

4. Înaintați cerințe unice față de copil. Conveniți asupra unor cerințe sau sancțiuni pentru a fi impuse copilului. Aceasta va conduce la formarea mai rapidă a deprinderilor de a respecta cerințele înaintate. El va conștientiza mai ușor că ceea ce îi cereți să facă nu e doar dorința voastră, și că așa trebuie de făcut, pentru că toți procedează așa.

5. Tradițiile familiale au efecte educative foarte mari. Sărbătorirea zilelor de naștere, a onomasticii membrilor familiei, a jubileului nunții părinților, vizitele la bunici, consolidează relațiile între toți membrii familiei, oferă satisfacția clipelor frumoase trăite împreună.

- **6. Nu uitați, copilul vrea să fie asemeni vouă, de aceea vă imită întru totul.** Ei sunt copiii voastre, reflexia în oglindă a caracterelor și conduitei voastre. Nu faceți copilului declarații de genul: „ești leit taică-tu” sau „ești exact ca maică-ta”: lui îi este greu să accepte doar un model, el vrea să semene cu ambii părinți, deaceia e mai înțelept să nu îi amintiți acest lucru. Dar atunci când vă supăra ceva în conduita copilului, nu uitați că orice greșală a părinților este preluată și multiplicată de către copil fără ca acesta să conștientizeze.
- **7. Nu folosiți cuvinte indecente, aceasta ar conduce la scăderea autorității voastre.** Copilului, îndeosebi celui mic, îi este caracteristică „vînătoarea de cuvinte”. În cazul în care copilul „a vînat” în afara familiei aceste cuvinte, e bine să vă exprimați atitudinea negativă față de cuvintele respective, dar nu față de copil.
- **8. Oferiți-vă mici atenții unul altuia.** Atunci când plecați la sau veniți de la serviciu, nu vă jenați să vă bucurați de acest eveniment și dăruți-vă câte un sărut, iar când treziți copilul dimineța nu uitați să-l sărutați și să-l îmbrățișați. Aceasta îi va crea o bună dispoziție pentru întreaga zi, iar copilul bine dispus se supune mai ușor cerințelor celor maturi. Pentru ca să se dezvolte normal, copilul are nevoie de mîngâiere. Îndeosebi când copilul este bolnav această necesitate se acutizează.
- **9. Adunați-vă toți membrii familiei pentru a audia muzică.** Selectați cu grijă muzica pe care o ascultați în familie. Atât părinții trebuie să cunoască preferințele muzicale ale copilului, cât și copilul, la rîndul lui, să le cunoască pe cele ale părinților.
- **10. Puneți în discuție unele probleme, cum ar fi cele de distribuire a bugetului familial, încadrând și copilului de timpuriu.** Așa o să reușiți să-l învățați câteva lucruri foarte importante: să ierarhizeze lucrurile în ordinea priorităților; să aibă cerințe moderate; să vă respecte pe ambii în aceeași măsură; să știe că orice problemă poate fi soluționată mai ușor dacă la rezolvarea ei participă toți membrii familiei.

Bibliografie:

- Albu, A., Albu, C., „Asistenta psihopedagogica si medicala a copilului deficient fizic”, Iasi, Polirom, 2000;
- Ionescu, S., „Adaptarea socioprofesionala a deficientilor mintal”, Bucuresti, Editura Academiei P.S.R., 1975;
- Miftode, V. (coord.), „Dimensiuni ale asistentei sociale: forme si strategii de protectie a grupurilor defavorizate”, Botosani, Eidos, 1995;
- Popescu, G., Plesa, O. (coord.), „Handicap, readaptare, integrare”, Bucuresti, Pro Humanitate, 1998;
- Verza, E., Paun, E., „Educatia integrata a copiilor cu handicap”, Unicef, 1998.
- Acces la educație a copiilor cu cerințe educative speciale, Ministerul Educației și Cercetării, București, Mai 2004
- Vrăsmaș, T., *Învățământul integrat și/sau incluziv*, Aramis, 2001
- Vrăsmaș, T., Vrăsmaș, E., Stanciu, M. ș.a. *Incluziunea școlară a copiilor cu cerințe educaționale speciale. Aspirații și realități*. București, Editura VANEMONDE, 2010.

